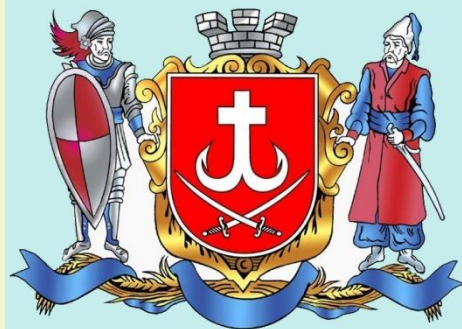
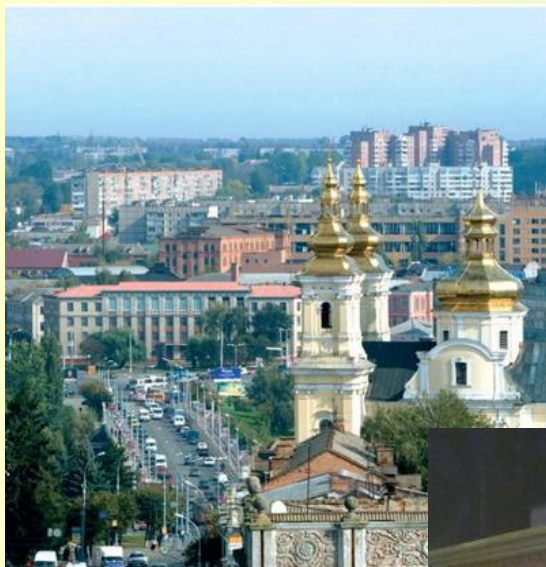

Родзинки з вінницького «пирога», або цікаве про Вінницю

Частина
1

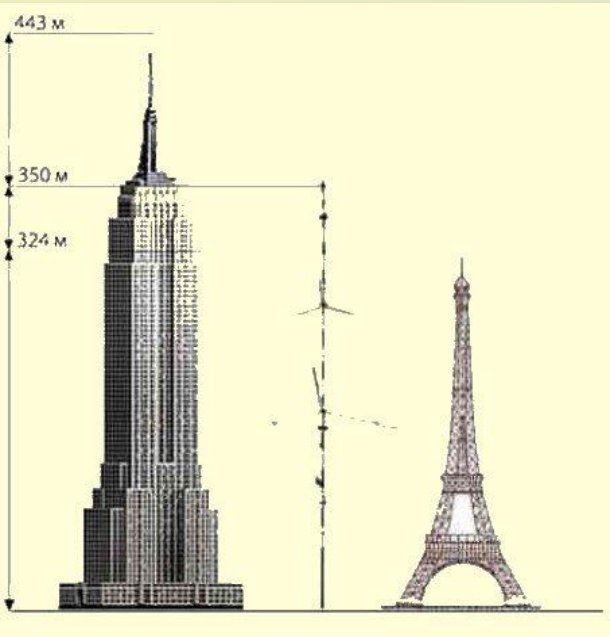
Вінницька телевежа - одна з найвищих у світі

1 жовтня 1963 року державною комісією був підписаний акт про введення в експлуатацію завершеного будівництва – Вінницької телевежі, або, як її називають в офіційних документах — телевізійна опора Н350м.

Ця, здалеку «струнка та тендітна» споруда, – третя за висотою на території колишнього СРСР і сімнадцята у світі. А до зведення у 1967 році Останкінської телевежі була найвищою в СРСР. Спроекували її білоруські фахівці з інституту «Проектстальконструкція», тоді вона вважалася дивом інженерної думки. На її зведення пішло більше двох років. В той час, коли вінницьку телевізійну вежу звели, вона була другою за висотою у світі після Емпайр-Стейт-Білдінг. Знаменитий американський хмарочос має висоту 448 метри, а наша «граціозна» красуня-вежа — 354 метра. Важить ця «крихітка» 444 тони.

Мало хто з вінничан знає, що наша телевежа найвища в світі вантова вежа з трубчатої сталі та друга за висотою будівля в Україні, після київської телевежі. Вона на 30 (в деяких джерелах – на 25) метрів вища за Ейфелеву, а у 1963 році потрапила в список 10 найвищих будівель світу. У телевежі знаходиться один з найбільш висотних ліфтів в Україні. Він піднімається на висоту у 300 метрів зі швидкістю 65 см/сек з навантаженням в 240 кг і робить 8 зупинок.

Вежу видно в сонячну погоду за 20-30 км, вінницька «тростиночка» має вигляд сталеві щогли, яку тримають троси. Наша телевежа – це труба 309 метрів довжиною та 2,5 метра діаметром. Виготовлена вона зі спеціальної сталі та складається з секцій по 6 метрів довжиною. На верхівці встановлена сфера 7 метрів у діаметрі.

Відмінною особливістю, порівняно з іншими трансляційними вежами такого розміру, є три поперечні перекладини під кутом 120 градусів одна від одної у двох місцях вежі. Саме до них кріпляться підтримувальні троси.

Щоглу вежі підтримують троси, закріплені на фундаментах, а 6 рей не дають їй розкручуватися. Кожні 5 років щоглу перефарбовують і на це витрачається майже 4 тонни фарби.

У 2001 році пройшов капітальний ремонт вежі по заміні несучих конструкцій: були відреставровані розпірки і замінені канати-розтяжки. Вінницька вежа, не дивлячись на солідний вік, має ряд досягнень: вона займає 58 місце серед найвищих будівель світу; 17 місце серед телевеж світу по висоті; це найвища вантова щогла з трубчастої сталі в світі. Цікаво те, що так як вона побудована зі сталі, то згідно з підрахунками, при температурі в +32 градуси (це вже звичне для нас літнє тепло), вежа «втягується» на чотири сантиметри. На жаль, ці сантиметри не допоможуть нашій вежі піднятися ще вище на сходинку п'єдесталу в списку найбільш висотних споруд людства.

Вінницький планетарій

Зоряне небо завжди приваблювало своєю загадковістю та незбагненою для людей красою.

Нам, вінничанам, пощастило: не в кожному місті, навіть у мільйоннику, є планетарій. Ми можемо милуватися і у сонячний день яскравими зоряними сузір'ями, Полярним сяйвом, затемненнями Місяця та Сонця, метеоритним дощем, незвичайними дивними хмарами та безліччю космічних явищ. Побачити схід сонця над Вінницею, а вже за мить опинитися у тропіках. Ми можемо відірватися від буденності та поринути в незвідані, таємничі світи космосу.

У 20-х роках минулого століття, після винайдення спеціального проектора зоряного неба, у світі стали виникати планетарії.

Будівництво споруди у Вінниці розпочали у 1960 році і через 5 років планетарій приймав своїх перших відвідувачів. В радянські часи планетарії, зазвичай, розташовували у пристосованих культових приміщеннях: в синагогах, церквах, а наш планетарій побудували за особливим проектом. Будівля складається

з двох куполів – зовнішнього, діаметром 12 метрів й внутрішнього, діаметром 8 метрів, на який проводиться проекція (тут знаходиться глядацький зал) та з просторого холу.

У 1968 році тут встановили сучасний на той час оптико-механічний проектор зірок і планет «Малий планетарій Цейса», що був виготовлений у німецькому місті Єна, саме він і досі показує відвідувачам зображення небесних тіл на нічному небі. Завдяки Малому Цейсу глядачі мають змогу споглядати за дивовижними явищами природи: рухом вогняних куль-болідів, зміною блиску зірок, зорепадами, польотами супутників та автоматичних станцій.

За допомогою панорамних проекторів можна побачити рух зоряного неба на різних широтах нашої земної кулі – від жарких тропіків до сніжної Арктики, а також побувати на таємничій поверхні Місяця.

Таких унікальних планетаріїв в Україні лише сім (один із них, Донецький, не працює), а наш планетарій – один із найкращих в країні, технічним можливостям якого заздять колеги з інших міст.

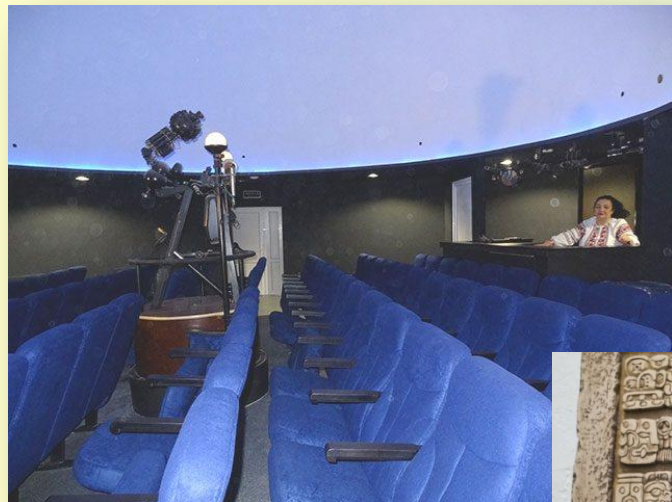
П'ять років тому він перейшов у міське підпорядкування і почалося нове життя

планетарію. Наше вінницьке «вікно у Всесвіт» тоді оновили не лише зовнішньо, але й технічно. В апараті, що зараз тут працює, 39 об'єктивів і кожен з них проектує різні ділянки неба. В планетарії працювала система повнокупольної проекції.

Лектори планетарію проводять авторські лекції, ведуть астрономічні гуртки, майстер-класи, тут постійно відбуваються конференції. У фойє планетарію на огляд відвідувачів представлені глобуси Землі, Марса, Місяця, зоряного неба, точні копії першого, другого і третього супутників Землі та автоматичної міжпланетної станції «Зонд-3», яка сфотографувала зворотній бік Місяця.

У 2019 році у Вінницькому планетарії відбулася українська прем'єра (одночасно у шести планетаріях країни) повнокупольного фільму «Чумацькі зорі», що створений студіями «Небесний Слон» та «Astros» за підтримки Українського культурного фонду, та присвячений стародавнім уявленням українців про зоряне небо.

Один із стендів розповідає про доісторичну астроблему, так звану «зоряну рану» Землі, яка утворилась близько 400 мільйонів років тому на території сучасної Вінниччини – Іллінецький кратер. Також тут зберігається один з уламків Сіхоте-Алінського метеорита.

Вінницький ляльковий театр «Золотий Ключик»

У нас на Вінниччині діють два професійні театри – обласний український академічний музично-драматичний театр ім. М. К. Садовського та академічний обласний театр ляльок, один з перших та найкращих лялькових театрів нашої держави.

А починалось все з самодіяльного гуртка лялькарів, який в далекому 1935 році базувався у Палаці піонерів і жовтенят. В 1936 році у газеті «Більшовицька правда» було опубліковано статтю «Ляльковий театр», в якій читаємо: «Театр ляльок організований у Вінниці під керівництвом т. Михайла Козловського та Євгена Яворовського проводить у самій Вінниці і в області організацію дитячих гуртків. Театр має в своєму репертуарі дві вистави: «Зіронька» – для дошкільнят і «Незвичайні пригоди Петрушки» – феєрія для молодших дітей...»

На той час весь театр займав одну кімнату, де створювались ляльки, розміщувались декорації та відбувались репетиції, всі вистави театру були виїзними, адже власної сцени театр не мав.

Казка «КОЗА-ДЕРЕЗА»

режисером. Під час Великої Вітчизняної війни ляльковий театр призупинив роботу, всі пішли на фронт. На П'ятничанах, в городі актора Гавриша закопали ляльок і декорації. Актори театру Деців, Канівець, Петляк, Радомислянський, Гавриш загинули, захищаючи Вітчизну.

Ще під час війни, у січні 1945 року, ляльковий театр відновлює свою роботу. Володимира Шестака призначають директором та художнім керівником театру, і який впродовж чотирьох десятиліть буде очолювати творчий колектив «Золотого ключика».

Театральна труппа складалась із 8 акторів, які своїми руками виготовляли ляльки, грали на сцені, співаючи та танцюючи замість своїх героїв. Першим режисером театру був Вітольд Готфридович Нейбрандт-Ковешко, до колективу приєднався Володимир Володимирович Шестак, який закінчив вищі режисерські курси при театрі Сергія Образцова, і незабаром він став головним

Дотепер театр не мав свого приміщення, весь час орендувавши його. Тим не менш, Вінницький театр за рейтингом Мінкульту вже не один рік входить до трійки кращих лялькових театрів України. Та ось відкриття 82-го театрального сезону відбулося в новому власному приміщенні.

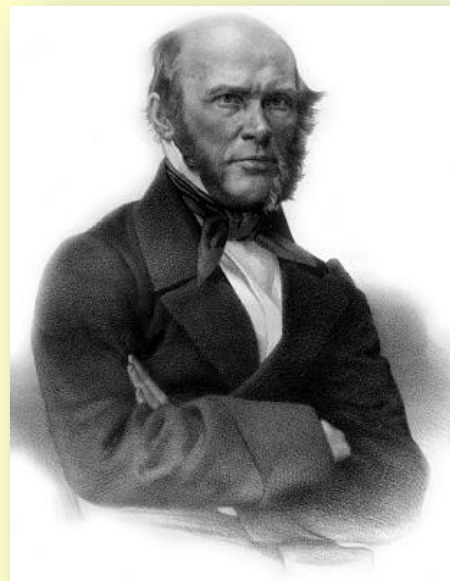
Наш театр ляльок – дипломант та

лауреат багатьох міжнародних фестивалів і конкурсів, засновник та організатор Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Подільська лялька», який вперше відбувся у 1999 році. На фестивалі «Подільська лялька» побували театральні колективи України, Росії, АР Дагестан (Росія), АР Татарстан (Росія), Білорусі, Болгарії, Польщі, Румунії, Грузії, Молдови, Литви, Австрії. За видатні досягнення, пов'язані з розвитком вітчизняної культури, творчому колективу театру в 2007 році надано статус академічного.

Пирогов. Загадки життя та смерті, залишені генієм

Народився майбутній видатний хірург тринадцятою дитиною в незаможній родині скарбника військово-провіантського депо у Москві. Вже в 14 років Микола став студентом медичного факультету Московського університету. Він був Генієм, яскравою особистістю та прожив насичене подіями життя: брав участь в Кримських, Кавказькій

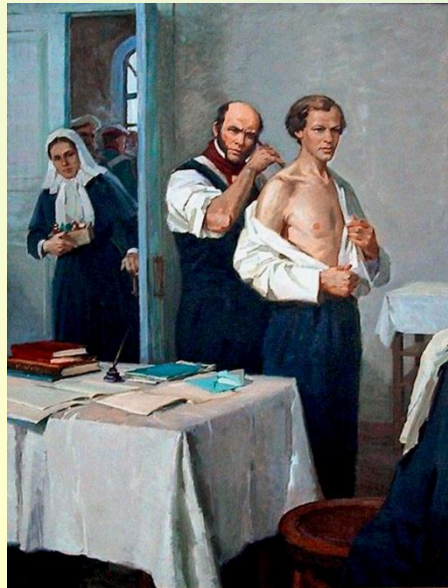
видатних людей тієї епохи. Дмитру Менделєєву Пирогов спростував поставлений діагноз «сухоти» та повернув до повноцінного життя, врятував ногу Джузеппе Гаррібальді від ампутації. Пирогов заклав основи військово-польової медицини, а його напрацювання стали основою діяльності військово-польових хірургів та їх використовували радянські хірурги в роки Великої Вітчизняної війни. Пирогов був п'ятим удостоєним звання почесного громадянина Москви «в связи с пятидесятилетней трудовой деятельностью на поприще просвещения, науки и гражданственности». Він врятував від крижаних обіймів смерті життя кількох тисяч чоловік.

*Пирогов та матрос Кішка.
Художник Л. Коштелянчук*

Микола Іванович лікував нашого земляка, героя оборони Севастополя, матроса Петра Кішку. Він згадував: «Теперь в госпитале на перевязочном пункте лежит матрос, Кошка по прозванию, он сделался знаменитым человеком... Кошка этот участвовал во всех вылазках, да не только ночью, но и днем чудеса делал под выстрелами... Теперь он лежит в госпитале, его хватили на вылазке штыком в брюхо, но, к счастью, штык прошел только под кожей...».

*М.І.Пирогов оглядає
хворого
Д. І .Менделеева,
художник І.Тихий*

*Чайковський у Пирогова.
Художник О. Сидоров*

Наша Вінниця тісно пов'язана з пам'яттю про великого хірурга. Микола Іванович Пирогов прожив 20 років у вінницькому маєтку Вишня, тут він знайшов свій останній прихисток, тут зберігається саркофаг з його забальзамованим тілом.

В маєтку він продовжував писати свій «Щоденник старого лікаря» та до останніх днів працював над цим рукописом. 22 жовтня 1881 року Микола Іванович писав: «Ой, швидше, швидше! Худо, зле! Так, мабуть, не встигну і половини петербурзького життя описати». Він не встиг. Рукопис залишився незавершеним.

Багато загадок життя Пирогова зберігає цей рукопис. Одна з них пов'язана зі смертю і бальзамуванням його тіла. Чому тіло Пирогова забальзамували? Чи була на це його згода? Чи це було його останнім служінням Науці?

З «Щоденником...» він ділився своїми роздумами про безсмертя людини, віру в Бога: «Я сделался, но не вдруг, как многие неофиты, и не без борьбы, верующим»...

*Приїзд Скліфосовського до маєтку Вишня.
Художник О. Сидоров*

Пирогов придбав садибу в селі Вишня, і на протязі майже 11 років розраховувався з позичальником за купівлю. Коли у 1861 році Олександр II відправив «першого хірурга Росії» у відставку, Микола Іванович переїхав до маєтку на постійне прожиття. Пирогов в Вишні продовжує наукову й лікарську діяльність, облаштовує сільську лікарню, аптеку, на посаді мирового посередника розмежовує селянську та поміщицьку землю, пише «Щоденник...». Та ще день у день Микола Іванович оперує, робить по кілька перев'язок і п'ять - шість годин веде прийом пацієнтів. Бідних **людей лікував** безкоштовно – після операції ховав руки в кишені, щоб йому не всовували в руки гроші.

У Вишні Пирогов мав можливість зайнятися вирощуванням лікарських рослин і улюблених квітів – троянд, що приносили йому душевну насолоду. Любив Микола Іванович

доглядати за посадженим ним фруктовим садом, де росло понад 2000 дерев, і виноградником. Лише кілька раз він залишав на деякий час свій любий сільський маєток.

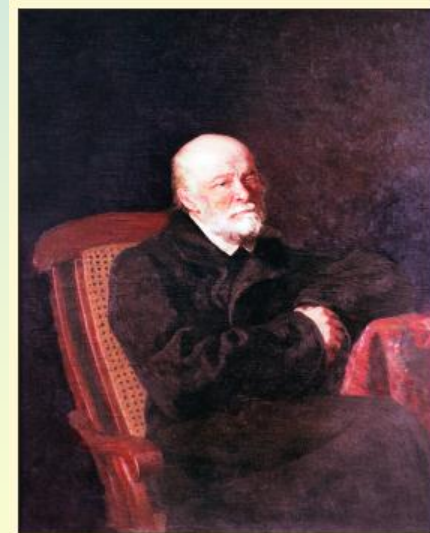
Після постановки діагнозу в 1881 році «злаякісна пухлина», у Миколи Івановича почалась важка депресія.

В цей час Пирогов пише в «Щоденнику...» : «В первый раз я пожелал бессмертия – загробной жизни. Это сделала любовь. Захотелось, чтобы любовь была вечна – так она была сладка... Со временем я узнал по опыту, что не одна только любовь составляет причину желанию вечно жить. Вера в бессмертие основана на чем-то еще более высшем, чем сама любовь. Теперь я верю, или, вернее, желаю в бессмертие не потому только, что любовью жизни за любовь мою – и истинную любовь – ко второй жене и детям (от первой), нет, моя вера в бессмертие основана теперь на другом нравственном начале, на другом идеале».

23 листопада 1881 року у тяжких муках Микола Пирогов відійшов у Вічність. Початок агонії співпав із сонячним затемненням, яке закінчилося відразу після його смерті, в ті важкі хвилини рідним і близьким померлого здавалося, що сама природа тужить разом з ними.

Учень Пирогова Давид Виводцев з дозволу Синоду здійснив бальзамування Миколи Івановича.

*І. Рєпін
Варіант повторення
«Портрета хірурга
М.І.Пирогова» (1883р.),
МГУ ім. Ломоносова.*

Олександра Антонівна, вдова Пирогова, яка колись сказала: “Його професією була медицина, а моєю – бути дружиною великого медика”, побудувала у Вишнях дивовижний храм, названий на честь Миколи Чудотворця (це єдиний в Україні мавзолей), що став усипальницею

для геніального лікаря. Церковний Синод поставив умову: тіло вченого має покоїтися нижче рівня землі, і це було враховано при зведенні склепу.

Вдова Пирогова переїхала до Києва і на Вознесенському спуску відкрила хірургічну лікарню. Власним коштом Олександра Антонівна утримувала при клініках університету притулок для одужуючих, організувала й фінансувала притулок для дітей.

Вже 138 років у храмі знаходиться забальзоване тіло Миколи Пирогова. Певний час саркофаг знаходився в маєтку, згодом був перенесений до церкви села Шереметка. 24 січня 1882 року саркофаг встановили в родинному склепі, в церкві Миколи Чудотворця, де він зберігається й донині.

Очевидці писали, що після бальзамування тіло Миколи Івановича «приобрело вид спящего человека», і його ніхто не турбував майже 65 років, хоча ніякого спеціального догляду за тілом не було.

Питання про бальзамування тіла Пирогова виникло, мабуть, задовго до його смерті. Існує непідтверджена версія, що сам Микола Іванович заповідав себе забальзамувати. Збереглися два листа Олександри Антонівни, написані за кілька місяців до смерті чоловіка, що адресовані лікарю Виводцеву з проханням провести цю процедуру. Але навіщо? За спогадами сучасників марнославство та гординя були чужими натурі Пирогова.

В кінці 1920-х (за іншими відомостями - в кінці 1930-х) років в склепі побували грабіжники, які розбили герметичну кришку саркофага, змінивши цим мікроклімат у труні з тілом Миколи Івановича, та викрали натільний хрест і шпагу Пирогова, подарунок імператора Австро-Угорщини Франца Йосифа, і навіть зрізали позолочені ґудзики на мундирі.

© Національний музей-садиба М. І. Пирогова

У 1926 році спеціальна комісія прибула у Вишню, щоб уперше фахово оглянути тіло Пирогова. Труну тоді не розкривали, відзначили лише, що тіло Пирогова знаходиться у задовільному стані. Тоді ж запропонували перетворити кабінет вченого у музей. Вперше відкрили труну з тілом в 1940 році та побачили, що відкриті частини тіла вченого і його одяг

покриті пліснявою. Позбавились її механічним способом.

Перша ребальзамація тіла Миколи Івановича проводилась у травні-вересні 1945 року. Всього їх було проведено десять. Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет та Архієпископ Вінницький і Брацлавський Михаїл благословили українських медиків на 10 ребальзування тіла Миколи Івановича. Його виконували за методикою лікаря Виводцева у березні-квітні 2018 року без залучення російських спеціалістів. Тіло після цієї ребальзамації виглядає краще, ніж після попередніх. Стан збереження тіла Пирогова на сьогодні значно кращий, ніж тіла Леніна, хоча й зберігається воно на 40 років довше та без спеціальних умов зберігання.

До речі, тіло Пирогова вважається найстарішим забальзамованим та збереженим тілом у світі. Деякі вчені вважають вислів у багатьох ЗМІ «мумія Пирогова» некоректним. Так як забальзамовані тіла, на відміну від мумій, зберігають фізичний вигляд, гнучкість суглобів, мають природній колір шкіри, тканини зберігають свою еластичність.

У 1944 році, коли звільнили Вінницю, Сталіну доповіли, що у Вінниці знаходиться забальзамоване тіло найвидатнішого військового хірурга. Було видане розпорядження Ради Народних Комісарів СРСР про створення музею Пирогова. Під контролем Берії все, пов'язане з іменем Миколи Івановича в Москві, Ленінграді вилучалося та вивозилося до Вінниці для створення музею. У 1947 році музей відкрили.

В музейний комплекс входять операційна, приймальня і аптека великого хірурга, церква-некрополь, меморіальний сад, в якому ще ростуть дерева, посаджені Пироговим.

Музей відноситься до найважливіших об'єктів культурної спадщини України. За час його існування тут побувало понад 8 мільйонів відвідувачів з 175 країн світу. Ураховуючи великий внесок М. І. Пирогова у світову і вітчизняну науку, а також значну роль його музею-садиби у вивченні і збереженні історії України, пироговському меморіалу у Вишні надано статус Національного.

В особі М. І. Пирогова доля поєднала два щасливі таланти - лікаря і педагога. Він писав: «Ми всі знаємо, що треба шанувати старість, але не всі знають, що і молодість потрібно поважати». Микола Іванович став першим ученим-медиком, якого студенти обрали почесним членом Київського університету.

Свою життєву позицію, свій світогляд Пирогов виразив у словах, які є епіграфом до його статті «Питання життя» : «До чого ви готовите свого сина? – хтось запитав мене. Бути людиною, – відповів я». Микола Іванович міг так сказати, тому що все своє життя він був Людиною.

Ще хотілось повідати цікаву, майже детективну, історію, що пов'язана з бюстом Пирогова, виконаним Іллею Рєпіним. Цей бюст та портрет, що також виконав Рєпін, були останніми натурними зображеннями «великого старця» перед його відходом у Вічність. Мистецтвознавцям були спочатку відомі два бюста, які знаходились в Москві та Ленінграді, вони були виконані в 1946 році, вже після смерті художника.

Але виявились невідомими для них два бюста Пирогова, які були відлиті набагато раніше, ще за життя Рєпіна. Один з них загадково зник після 1933 року, а бюст, що залишився – давно знаходиться у Вінниці, на території лікарні ім. Пирогова. Його прилаштували у 1924 році на гранітні брилі, що була встановлена тут в 1910 році на честь 100-літнього ювілею з дня народження Миколи Івановича.

Двічі бюст викрадали, двічі його повертали. Щоб не спокушати потенційних зловмисників, зробили точну бетонну копію скульптурного портрета, яку виконали з бетону та вкрили спеціальним шаром фарб, що імітують бронзу, та встановили перед одним з корпусів лікарні, а оригінал роботи Рєпіна, тепер знаходиться в приміщенні «Пироговки».

Закінчуючи розповідь про Миколу Івановича, додамо такий факт, що характеризує його як науковця: чотири рази Пирогова нагороджували недержавною найпрестижнішою на той час у Росії в галузі наукових досягнень Демидівською премією, яку вручала Санкт-Петербурзька Академія Наук вченим, що зробили видатний внесок у розвиток наук. За час існування жоден науковець не отримував стільки разів цю премію.

Використані електронні джерела

- Бестужева-Лада Светлана Первый после Бога [Електронний ресурс] / С. Бестужева-Лада // Смена : вебсайт. – 2016. - № 5. - С. 16-27. – Режим доступу : http://smena-online.ru/sites/default/files/2016-05.ipad_.pdf (дата обращения: 25.11.2019). – Загл. с экрана.
- Бондар Влад Вінницька телевежа заступила Ейфелеву [Електронний ресурс] / В. Бондар // веб-сайт: «vlasno.info». – Режим доступу : <http://vlasno.info/spetsproekti/2/tourism/item/3685-vinnytska-televezha-zastupyla-eifelevu> 18.11.2019 (дата перегляду 19.11.2019). – Назва з екрану.
- Вінницька телевежа цього року виросла на 4 см [Електронний ресурс] // вебсайт: «Моя Вінниця». – Режим доступу : <https://www.myvin.com.ua/ua/news/stuff/6215.html> (дата перегляду 19.11.2019). – Назва з екрану.

•Вінницький ляльковий театр посів друге місце на фестивалі «Подільська лялька» [Електронний ресурс] // вебсайт: «Вінниця.info». – Режим доступу : <https://www.vinnitsa.info/news/vinnitskiy-lyalkoviy-teatr-na-festivali-podilska-lyalka-posiv-drughe-mistse.html> (дата перегляду 13.12.2019). – Назва з екрану.

•Вінницькі вчені без росіян ребальзамували тіло Пирогова. Усипальницю відкрили для туристів [Електронний ресурс] // вебсайт: «Вінниця.info». – Режим доступу : <https://www.vinnitsa.info/news/vinnitski-vcheni-bez-rosiyan-rebalzamuvali-tilo-pirogova-usipalnitsyu-vidkrili-dlya-turistiv.html> (дата перегляду 01.12.2019). – Назва з екрану.

•Вінницький планетарій [Електронний ресурс] // вебсайт: «Вікіпедія». – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Вінницький_планетарій Вінницький планетарій. (дата перегляду 03.12.2019). – Назва з екрану.

•Вінницький планетарій [Електронний ресурс] // вебсайт: «Townpass». – Режим доступу: <http://townpass.com.ua/ru/interesting/gostyam-goroda/vinnitskiy-planetariy> (дата звернення 25.11.2019). – Загл. с екрана.

•Геркалюк Микола Вінницький Народний дім 1917 року: більшовицький «виступ» та бої за неіснуючу владу [Електронний ресурс] / М. Геркалюк // вебсайт: Вінницький інформаційний портал «Вежа». – Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/vinnytskyj-narodnyj-dim-1917-roku-bilshovytskyj-vystup-ta-boyi-za-neisnuyuchu-vladu/> (дата перегляду 03.10.2019). – Назва з екрана.

Горелова Л.Е. Тайна Н.И. Пирогова [Электронный ресурс] / Л. Е. Горелова // вебсайт: «Русский медицинский журнал». – Режим доступа : https://www.rmj.ru/articles/istoriya_meditsiny/Tayna_NI_Pirogova/ (дата обращения 25.11.2019). – Загл. с экрана.

• Двойнин А. Скульптурный портрет хирурга [Электронный ресурс] / А. Двойнин // Наука и жизнь : вебсайт. – 2001. – №8. – Режим доступа : <https://www.nkj.ru/archive/articles/6579/> (дата обращения 23.12.2019). – Загл. с экрана.

• Екскурсія до Вінницького планетарію [Електронний ресурс] // вебсайт: «МоеМисто.уа». – Режим доступу : <https://moemisto.ua/vn/ekskursiya-do-vinnitskogo-planetariyu-6638.html> (дата перегляду 23.11.2019). – Назва з екрану.

• З історії обласного театру [Електронний ресурс] // вебсайт: «Вінницький академічний обласний театр ляльок». – Режим доступу : http://www.puppets.vn.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=182 (дата перегляду 03.12.2019). – Назва з екрану.

• Загадка мумии хирурга Пирогова, или Жизнь после смерти [Электронный ресурс] // вебсайт: «Культурология. РФ» . – Режим доступа : <https://kulturologia.ru/blogs/200616/30088/> (дата обращения 25.11.2019). – Загл. с экрана.

• Замінили бюст Миколи Пирогова [Електронний ресурс] // вебсайт: «Юніан Інформаційне агенство». – Режим доступу : <https://www.unian.ua/vinnica/655959-zaminili-byust-mikoli-pirogova.html> (дата перегляду 05.11.2019). – Назва з екрану.

Интервью с главврачем Винницкого ОКБ им. Пирогова Александром Жупановым [Электронный ресурс] // вебсайт: «Моя Вінниця». – Режим доступа : <https://www.myvin.com.ua/ua/news/health/25174.html> (дата перегляду 23.12.2019). – Назва з екрану.

•Кальченко Ірина Гігантський кіт біля поліцейської машини - як виглядає новий театр ляльок [Електронний ресурс] / І. Кальченко // вебсайт: «Gazeta.ua». – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/regions/_gigantskij-kit-bilya-policejskoyi-mashini-yak-viglyadaye-novij-teatr-lyalok/936446 (дата перегляду 10.11.2019). – Назва з екрану.

•Калюшко Соломія Вінницька телевежа і досі одна з найвищих у світі [Електронний ресурс] / С. Калюшко // вебсайт: «33-й новини». – Режим доступу : <https://33kanal.com/news/vinnicka-televezha-dosi-odna-z-najvishhix-u-sviti.html> (дата перегляду 10.10.2019). – Назва з екрану.

•Качор Андрій Гробниця Пирогова: яка доля очікує головну мумію країни? [Електронний ресурс] / А. Качор // вебсайт: «Вежа Вінницький інформаційний портал». – Режим доступу : <https://vezha.vn.ua/grobnytsya-pyrogova-yaka-dolya-ochikuye-golovnu-mumiyu-krayiny/> (дата перегляду 13.12.2019). – Назва з екрану.

•Козовенко М. Н. Портреты Н. И. Пирогова в изобразительном искусстве И. Е. Репина (к 130-летию создания «Портрета хирурга Н. И. Пирогова») [Электронный ресурс] / М. Н. Козовенко // вебсайт: научная электронная библиотека «Киберленинка» . – Режим доступа : <https://bit.ly/3dZsg0X> (дата просмотра 25.11.2019). – Назв. с экрана.

- Крас Нил Винница 1911-го года [Электронный ресурс] / Нил Крас // вебсайт: «Проза.ру». – Режим доступа : <https://www.proza.ru/2010/12/24/1462> (дата обращения 19.10.2019). – Загл. с экрана.
- Москвічова Ю. О. Вінницький академічний обласний театр ляльок: історія становлення та сучасність [Електронний ресурс] / Ю. О. Москвічова // вебсайт: «ResearchGate». – Режим доступу : <https://bit.ly/39JVaip> (дата перегляду 01.12.2019). - Назва з екрану.
- Набальзамоване тіло Пирогова зберігається майже 130 років [Електронний ресурс] // вебсайт: «Рідна країна» Світоглядний портал. – Режим доступу : <http://ridna.ua/2010/11/nabalzamovane-tilo-pyrohova-zberihajetsya-majzhe-130-rokiv/> (дата перегляду 03.12.2019). – Назва з екрану.
- Однорог Марина Обійняти Гагаріна під найзорянішим небом в Україні: історія занепаду й відродження вінницького планетарію [Електронний ресурс] / М. Однорог // вебсайт «Вежа Вінницький інформаційний портал». – Режим доступу : <https://bit.ly/3bX1ft6> (дата перегляду 08.11.2019). – Назва з екрану.
- Оленін Андрій «Були кращі в Європі з найгіршими умовами» – У Вінниці відкривають новий дім для театру ляльок [Електронний ресурс] / А. Оленін // вебсайт: «Вінниця.info». – Режим доступу : <https://bit.ly/34de3ZS> (дата перегляду 08.11.2019). – Назва з екрану.

•Про музей [Електронний ресурс] // вебсайт: «Національний музей-садиба М. І. Пирогова». – Режим доступу : http://www.pirogov.com.ua/pro_muzei_ua.htm (дата перегляду 03.12.2019). – Назва з екрану.

•Пустовіт Оксана Три «С» в житті після смерті Миколи Пирогова: Скліфосовський. Сталін. Супрун [Електронний ресурс] / О. Пустовіт // вебсайт: «20 хвилин». – Режим доступу : <https://vn.20minut.ua/lyudi/tri-s-v-zhitti-pislya-smerti-mikoli-pirogova-sklifosovskiy-stalin-supr-10673984.html> (дата перегляду 12.11.2019). – Назва з екрану.

У Вінниці відкрився XI Міжнародний фестиваль «Подільська лялька» [Електронний ресурс] // вебсайт: «Всі новини Вінниці». – Режим доступу : <http://vinnitsaok.com.ua/archives/940972> (дата перегляду 03.11.2019). – Назва з екрану.

•Хомуляк Галина Вінницька телевежа на 30 метрів вища за Ейфелеву [Електронний ресурс] / Г. Хомуляк // вебсайт: «20 хвилин». – Режим доступу : <https://vn.20minut.ua/Nashe-mynule/vinnitska-televezha-na-30-metriv-vischa-za-eyfelevu-10284374.html> (дата перегляду 18.11.2019). – Назва з екрану.

•Черкаська Ганна Микола Пирогов [Електронний ресурс] / Г.Черкаська // вебсайт: «UAHistory». – Режим доступу : http://uahistory.com/topics/famous_people/3245#prettyPhoto (дата перегляду 04.12.2019). – Назва з екрану.

Дякуємо за увагу!

Матеріал збрала та впорядкувала
Бондар О. І., бібліотекар I кат.

Науково-технічна бібліотека
Вінницького національного технічного
університету

library@vntu.edu.ua

2020 р.

